

Motion till riksdagen 2020/21:3325

av **Kristina Axén Olin m.fl. (M)**

En stärkt rektorsroll

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en rekryteringsutbildning för blivande rektorer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om justerad inriktning för befattningsutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk fördjupningsutbildning efter rektorsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utbildning för skolchefer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öppna upp för fristående rektorsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka rektorsrollen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utbildning av lärare om skolans styrsystem och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildning och dialog med förtroendevalda och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vem som ska kunna bli rektor och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett rektorslyft och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att det professionsprogram för rektorer som tas fram tydligt premierar arbete i skolor i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Forskning har visat att framgångsrika skolor i första hand inte handlar om resurser utan om att det finns tydliga mål och ledare. OECD har, även de, pekat på vikten av tydliga mål och ett gott ledarskap för en framgångsrik utbildningsmiljö.

En av skolans större brister är just dålig ledning och otydliga mål. Det här är ett stort och ständigt återkommande problem. Enligt Skolledarna så började förtroendet för rektorerna sjunka kraftigt i samband med den nya skollagen 2011 och har sedan dess sjunkit ännu lägre. Utan en fungerande ledning av skolan kommer vi sannolikt aldrig att komma till rätta med bristerna i skolan i stort.

En rekryteringsutbildning för blivande rektorer

Moderaterna föreslår att en ny rekryteringsutbildning inrättas som riktar sig till lärare eller andra som är intresserade av framtida ledaruppdrag på olika nivåer inom skolan. Utbildningens syfte är att främja rekryteringen av skolledare, men den ger också en kompetensutveckling för personer som har eller kommer att ha andra ledaruppgifter som exempelvis arbetslagsledare.

En justerad inriktning för befattningsutbildningen för rektorer

Moderaterna föreslår att den befintliga befattningsutbildningen för rektorer, det så kallade rektorsprogrammet, justeras något. Utbildningen bör i större utsträckning inriktas mot det nationella uppdraget och den lokala styrkedjan från huvudman och dennes chefer till rektorer och lärare. Det är viktigt att rektorerna får kunskap om sin roll i den statliga styrkedjan. Rektorerna behöver också lära sig att ställa krav på den lokala huvudmannens och dennes företrädarens stöd, ledning och styrning för en skola med god nationell måluppfyllelse och goda elevresultat vad gäller både kunskaper och social mognad.

En obligatorisk fördjupningsutbildning efter rektorsprogrammet

Moderaterna föreslår att det i skollagen införs en skyldighet för varje skolhuvudman att se till att rektorn går en fördjupningsutbildning som påbörjas snarast möjligt efter att det har gått tre år sedan rektorn avslutat rektorsprogrammet. Utbildningen bör främst behandla det systematiska kvalitetsarbetets roll i styrkedjan för skolan.

En utbildning för skolchefer

Moderaterna föreslår att en utbildning inrättas för skolchefer och andra chefer över rektorer. Under utbildningen bör rektorns styrproblem analyseras och dessutom bör arbetet med att åtgärda styrproblemen inledas, dvs. utbildningen ska planeras för att vara både teoretisk och praktisk med fokus på verksamhetsanalyser och stöd, styrning och ledning.

Öppna upp för fristående rektorsutbildningar

Kraven är, och ska förbli, höga när det gäller tillstånden att driva rektorsutbildningar. Idag finns det enbart rektorsutbildningar i statlig regi. Vi ser här ett behov av att fler ges möjligheten att genomföra dessa utbildningar. Moderaterna uppmanar därför regeringen att skyndsamt kartlägga de hinder som begränsar fristående aktörer från att starta och bedriva rektorsutbildningar.

Stärk rektorsrollen

Det måste finnas tydliga roller mellan politik och verkställighet. Framgångsrika skolvårdsmän kännetecknas av en tydlig roll- och ansvarsfördelning mellan nämnden, ledande tjänstemän och rektorer/förskolechefer. Därför vill Moderaterna att den lokala styrningen av förskola och skola stöds av mål- och ansvarsdokument som tydligt visar vilka lärandemål som satts upp för varje verksamhet, vilka förväntningar som finns på ledarna och hur tidsplanerna ser ut för att nå målen. Rektorer och förskolechefer måste ha ett tydligt mandat att styra över tillgängliga resurser och sin egen inre organisation för att kunna ta ansvar för att förskolans/skolans resultat utvecklas som förväntat. De arbetsuppgifter som inte direkt följer av ansvaret som pedagogisk ledare kan med fördel delegeras.

Alla skolledare utvecklas som chefer genom att utöva ett ledarskap som omfattar skolans hela uppdrag. Skolledare har ansvar för att skapa en lärande organisation där lärarna får förutsättningar att arbeta med att utveckla verksamheten och där engagemang lönar sig. Genom strategisk rekrytering, uppföljning, utvärdering och återkoppling till lärarna utövar skolledaren ett ledarskap som, enligt forskning, har betydelse för elevernas resultat. Huvudmännen har ansvar för att stärka skolledarnas förutsättningar att utöva sitt ledarskap fullt ut, dvs. att kunna leda såväl daglig drift som utveckling av verksamheten inom en skola.

Ge skolledare mandat och möjlighet att axla en skolledarroll som omfattar skolans hela uppdrag – såväl det organisatoriska som det pedagogiska – och därmed verka som en sammanhållande och pådrivande kraft för utvecklingen av lärarkompetensen.

Ge skolledarna möjlighet att utvecklas genom att följa och aktivt delta i forskning, såväl den forskning som är praktiktäna som generell forskning om ledarskap.

Att vara eller bli skolledare ska uppfattas som attraktivt, annars kommer vi aldrig att kunna skapa den kontinuitet i ledarrollen som en skola behöver. De områden som vi främst vill lyfta fram är:

- Det professionella ansvarstagandet måste öka.
- Stärk lärarprofessionen.
- Medvetet och långsiktigt arbete med chefsförsörjningsfrågor.

Utbildning av lärare om skolans styrsystem

Moderaterna föreslår även en förstärkt betoning av och utrymme för kunskap om och förståelse för den nationella styrkedjan inom lärarutbildningen. Förslaget ska ses som en uppmaning till de lärosäten som utbildar lärare. Kunskapen om och förståelsen för styrkedjans funktion kan utvecklas och förbättras inom de flesta av lärarutbildningarna.

Utbildning och dialog med förtroendevalda

Moderaterna menar vidare att regeringen bör överväga utbildning för ledamöter i kommunala nämnder med ansvar för skolan. Det borde kunna ske genom regionala och/eller lokala konferenser. En sådan utbildning kan lämpligen anordnas året närmast efter ett allmänt val.

Vem ska kunna bli rektor?

Skollagen slår fast att ”som rektor får bara den anställas som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt” (skollagen 2 kap. 11 §). Självklart handlar uppdraget till väldigt stor del om pedagogik, men det handlar också om så mycket mer. Det är ekonomi, redovisning, juridik, ledarskap med mera som tar en allt större del av en rektors arbetsuppgifter. Därför anser vi moderater att fler yrkeskategorier ska kunna komma ifråga än, som det i praktiken är idag, enbart lärare. Vi hävdar att fler skulle kunna lämpa sig att leda en verksamhet av en skolas karaktär.

Inför ett rektorslyft

Precis som för de flesta andra yrken så behöver rektorer kompetensutvecklas. Ovan har det lyfts fram behovet av en fördjupningsutbildning för rektorer. Men det kommer inte att räcka för att vi ska kunna lyfta skolan. Moderaterna vill därför se att kompetensutvecklingen stärks generellt och att ett rektorslyft i likhet med det som redan är genomfört för lärare tillskapas. Vi ser också behovet av att öka möjligheterna för att kunna kombinera forskning och arbete i skolan, att skapa incitament för skolledare och lärare att delta i forskningsanknutet arbete, t.ex. genom olika karriärvägar inom skolan, löneincitament för lärare och skolledare att närma sig forskningen eller utbilda sig på forskarnivå, och slutligen verka för att fler kommuner finansierar forskarutbildning för verksamma lärare och skolledare.

Bättre stöd och hjälp tidigt så att fler barn får en bättre start på kunskapsresan

I den svenska skolan ska alla elever mötas av höga förväntningar. Alla elever har rätt att, utifrån sina förutsättningar, nå så långt som möjligt. En viktig förutsättning för detta är att eleverna tidigt får stöd och hjälp och att kunskapsluckor tas omhand i tid och inte förbises. För att bättre upptäcka elever i behov av extra stöd och hjälp har obligatoriska bedömningsstöd och kunskapsmål i läsning införts från årskurs 1 och de nationella proven har flyttats ned till årskurs 3. Men trots detta kommer inte det särskilda stödet och de extra anpassningarna som eleverna har rätt till eleverna till del.

När elever lämnas utan stöd i läsning, skrivande och räkning lämnas de också utanför skolans kunskapsuppdrag. Detta är verkligheten för de 17 100 elever som saknade behörighet till gymnasiet när de lämnade grundskolan våren 2018. Bakom dessa siffror finns barn och unga vars drömmar tidigt krossas och som lämnas utanför samhället. Det är därför viktigt att fler elever tidigare ges bättre stöd och hjälp på sin kunskapsresa.

Målsättningen ska vara att alla elever får stöd och hjälp inom den ordinarie undervisningstiden. Men i de fall detta inte räcker ska alla skolhuvudmän åläggas en skyldighet

att erbjuda en obligatorisk läxhjälp i grundskolan, och en lovskola i åk 6–9 ska införas för de elever som riskerar att inte komma in på gymnasiet. Alla elever ska ges en möjlighet att nå behörighet till gymnasiets nationella program.

Utöver detta behöver också skolans professioner bättre förutsättningar för att klara av att möta alla elevers utmaningar. Därför måste alla lärare, nya såväl som befintliga, ha kunskap i att möta svagpresterande elever. Det handlar om grundläggande kompetens i specialpedagogik, andraspråksinlärning, ledarskap och kunskaper i att möta elever med neuropsykiatriska funktionsvariationer.

Därutöver behöver skolan säkerställa att elever som är i behov av särskilda anpassningar i form av exempelvis mindre undervisningsgrupper och resursskolor kan få sådan hjälp. Det ska vara kartläggningsmaterial, resultat på nationellt prov eller uppgifter från lärare och övrig skolpersonal i samråd med eleven – och inte medicinska diagnoser – som ska styra när anpassningar och särskilt stöd ska ges till eleverna. Både specialpedagogers och speciallärares kompetens måste komma de enskilda individerna till del, och därför måste platserna till dessa utbildningar byggas ut och kopplas samman med ett professionsprogram för lärare. Information om elevers olika svårigheter ska överlämnas till nästa skola, rektor och lärare vid byten och liknande situationer.

Kristina Axén Olin (M)

Lars Püss (M)

Marie-Louise Hänel Sandström (M)

Noria Manouchi (M)